

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Az erdélyi egyházmegyei rom. kath. tanítóegyletek szövete.

Az eszme, mely nagy férfiak elméjében születik, ha lassu érlelődés után is, de bizonyosan utat tör magának a megtestesülés felé s eljut előbb-utóbb a megvalósulás azon pontjára, honnan üdvös eredmények áldását árasztja az ügyre, melyet képvisel, s melynek érdekében megpenditetett.

Erdélynek életévekben s nagy tények hosszu sorának érdemeiben gazdag püspöke dr. Fogarasy Mihály ó nagyméltósága a mult év elején apostoli működésének egyik igen fontos feladatául tüzte vala ki a gondozására bizott terjedelmes egyházmegyei tanítóinak kerületi egyletekké s ezen egyleteknek egy nagyobb szervezetű szövetezé váló alakítását a végből, hogy az atyai szive melegével mindig ápoló népoktatás és nevelés ügyének ily módon is nagyobb lendületet adjon s üdvös fejlődést kölcsönözzen.

Az eszme Erdély bérczes vidékeit derengő égről lövelő napfény gyanánt kedvesen sugározta be s úgy a lelkipásztorok, mint az oktatás-nevelés különböző ágaival foglalkozó tanférfiak részéről melegen üdvözöltetett; de a főpásztornak időközben beállott betegsége miatt a kivitel némi halasztást szenvedett.

Azonban a nagy férfiak eszméje sem nem beteg, sem meg nem hal; utat tör az magának a megtestesülés felé s üdvös eredmények áldását hinti az ügyre, melynek érdekében megpenditetett.

Az eszme valóban megtestesült. 1881. okt. 16—17. napjaiban Gyulafehérvárt az előkészítő-bizottság meghívása folytán szervezkedési gyűlésre jelentek meg az egyleti küldöttek és a központ érdeklődő férfiai s az előkészítő bizottság derék elnökének, Földes József csik-somlyói képezdei tanárnak

előterjesztése meghallgatván, a létadó tanácskozá sokat megkezdették és az ügyet érdeklő kérdéseket letárgyalták. A főpásztor palotáiban és védszelleme éltető lehelete mellett diszes egyházi méltóság viselői, lelkesült tanférfiak és falusi egyszerű néptanítók ügyszeretettől áthatottan tanácskoztak és törekedtek nézeteiknek kifejezést adni, hogy minél tökéletesebbé tegyék azon művet, mely a népoktatás nagy céljainak érvényesítésénél mint egy igen jelentékeny tényező fog Erdélyben szerepelni.

A szaba tosság keresésében versenyző indítványok és javaslatok az egyszerűség keresetlen nyilatkozataival váltakozva sok szép tanulságot szolgáltatottak, sok gyönyört okoztak. De egyformán hatottak azon üdvös eredmény létesítésére, mely szerint az alapszabályok a legbehatóbb megvitatás után megállapítottak s megalakult az erdélyi egyházmegyei rom. kath. tanítóegyletek szövete, mely föladatává tette: »az erdélyi egyházmegyei kebelében levő rom. kath. egyleteket egy szervezetté forrasztani, hogy az fokozott erővel legyen képes azon népnevelési érdekek előmozdításán munkálni, melyeknek művelését a külön egyletek alapszabályilag föladatukká tették, s hogy ezen érdekeknek kül- és belterjesebb ápolásával maga részéről az egész egyházmegye népnevelésügyének fejlesztésére közrehatasson. Ily érdekek lévén: a kath. egyház szellemében vezetett vallásos népnevelés helyessége iránti meggyőződésnek ápolása és szilárdítása; a tanítók hivatásszeretetének, buzgóságának ébresztése és föntartása; önművelésök elősegítése; erkölcsi, anyagi, társadalmi állásuknak emelése s ebből folyólag azoknak a jogtalan megtámadások, zaklatások elleni védelmezése; a népnevelés iránti érdekeltségnek mennél tágabb körben fölkelése; valamint utasítás, buzdtítás, gyámolítás a végből, hogy a szövetezet körébe eső népoktatási in-

tézetek a törvény és kor által követelt állapotban fontartassanak és üdvösen tovább fejlesztessenek.

Ily czélu intézmény létesülését minden nemesen gondolkodó s a jó szellemü népnevelés ügyét szerető ember valódi örömradozással üdvözli.

De midőn a lélekben öröm érzete kel, egyszersmind fölhangzik a kötelesség érzete is, mely arra ösztönöz, hogy ily szent ügy érdekében minden lehetőt megtegyen mindenki; álljon az ügy mellé egyik anyagi áldozattal, másik szellemi közrehatással, tájékozással, tanácssal.

A megválasztott tisztviselők és bizottsági tagok egyéni jelleme és szakavatottsága biztos kezessége a sikernek.

Az alapszabályok gondos összeállítása irányt ad az ügymenetre nézve, tehát a szövetkezet keretén belől való működést is megjelöli és kellőleg szabályozza. De van még sok a szövetkezet keretén ugyan kívül eső, de ennek fölvirágoztatására és megszilárdulására okvetlenül szükséges teendő, melyre e helyen rámutatni kötelességnek tartjuk.

Az alapszabályok 5. §-a az összealakulásra nézve úgy szól, hogy az alakulógyűlésen magukat képviseltető egyletek tényleg a szövetkezetbe lépnek. A később bármikor csatlakozni kívánó egyletek a belépés iránti elhatározásukat elnöküknek hivatalos nyilatkozatával a szövetkezet elnökénél bejelentik.

E szerint a most megalakult szövetkezetnek jelenleg csak a csikmegyei, háromszékmegyei, udvarhelymegyei, szebenmegyei és az alsófehérmegyei rom. kath. tanítóegyletek képezik tényleges tagjait, minthogy csak ezek képviseltették magukat az alakuló gyűlésen. Nem tagjai — mert nem képviseltették magukat — a többi meglevők, mint például a kolozsvári és maros-vásárhelyi rom. kath. tanítóegyletek.

Ezen tényálláshoz képest két fontos kötelesség nyomul előtérbe a szövetkezés tekintetében. Első, hogy a meglevő egyletek azalatt, míg a szövetkezet alapszabályai felsőbb helyen jóváhagyást nyernek, törekedjenek a szövetkezetbe lépés iránt intézkedni, illetőleg ebbeli elhatározásukat a szövetkezeti elnöknek írásban bejelenteni, vagy ha talán egyletök hiányos szervezete akadályozná a belépést, ezen hiányt lehető rövid idő alatt kipótolni. Második teendő, hogy azon vidékek, illetőleg esperes-kerületek, melyekben egyáltalában még nem létesült tanítóegylet, annak megalakítása iránt törekedjenek a nagyérdemü esperes urak a kezdeményező lépést sürgősön megtenni, s a megalakulás

után a szövetkezetbe való lépés iránt az elnöknel nyilatkozni. Az egylet-alakítás keresztülvitele ma már nem jár nagy nehézséggel, mert a meglevő egyletek alapszabályai rendelkezésre állnak s legfőlebb csak a vidék helyi viszonyaihoz lennének alkalmazandók.

Nem szenved kétséget az sem, hogy az egész épület csak akkor lehet valóban szilárd és dönthetelen, ha szilárdak a részek, melyekből fölépült. Épen így a szövetkezet is csak akkor lesz erős és biztos alapokon nyugvó, ha a külön egyletek izmosokká, életerősekké tételnek. Azért a katholicismus magas szelleme érdekében elodázhatlan kötelességnek tartjuk, hogy az Ur szőlőjének munkásai, karöltve mindenütt a tanfériakkal és anyagilag is tehetősebb és értelmesebb katolikus hivekkel, a külön egyletek köré sorakozzanak, a rom. kath. k. tanítók pedig kivétel nélkül kötelességszerűen az egyletbelépjenek.

Ha a 16 esperes-kerület jól szervezett tanítóegyleteinek küldöttei a szövetkezetben egy tekintélyes testületet fognak képezni s főnkelt kath. ihlettséggel működni, akkor az erdélyegyházmegye népnevelési ügyének egy hatalmas aegise a történelemé lesz s szereplése annak lapjain tekintélyes betűkkel lesz beírva. A jövőt nem tudjuk, de a jelent föl kell használnunk. Az eszme megtestesítésének sikere boldog örömmel töltendi el a főpásztor szívét; az eredmény dicsérni fogja a tényezőket s eljön valóban a katholicismus magasztos elvei szerinti népnevelés boldog országa s ebben diadalmasan fog lobogni a hit dicső zászlója.

Biró Béla.

A nők neveléséről.

Irta Fenelon.

Francziából fordította: SZÉKELY ANTAL.

(Folytatás.)

V. Fejezet. Közvetett oktatás: nem kell a gyermekeket megerőltetni.

A gyermek, ki még csak képzelődése szerint cselekszik, s ki összezavarja fejében mindazon dolgokat, melyet előtte egymással összefüggésben jelentkeznek, utálja a tanulást és az erényt, mert már előre ellen-szenvel van a személyek iránt, kik neki arról beszélnek.

Innen ered a jámborság ama sötét és ijesztő képe, mely az egész életre fönmarad; s legtöbb esetben ez az egész, mit a gyermek ily szigoru nevelésből eredményként megőriz. Gyakran el kell néznünk oly dolgokat, melyek megintést érdemelnének, s várni kell a pillanatra, melyben a gyermek kedélyhangulatára leg-hasznosabban hat az intés. Ne fedjük meg őt soha

addig, míg akár ő, akár mi az első fölindulás uralma alatt vagyunk. Ha akkor tesszük ezt, mikor mi vagyunk fölindulva, a gyermek észreveszi, hogy roszkedvből és elhamarkodva, nem pedig az ész és barátság szava szerint cselekszünk; s tekintélyünk ekkor menthetetlenül veszve van. Ha pedig ő van első fölindulásában, még nem képes arra, hogy szabadon bevallja hibáját, hogy meggyőződjék szenvedélyéről s hogy elismerje tanácsunk fontosságát: ismét azon veszélynek tesszük ki a gyermeket, hogy elveszthetjük a tiszteletet, melyel nekünk tartozik. Mutassuk meg, hogy önmagunknak teljes ura vagyunk, s ezt semmiből sem látja meg jobban, mint türelmünkéből. Inkább napokon át figyeljünk meg minden pillanatot ha kell, hogy az intésre kedvező alkalmat nyerhessünk. Soha se említsünk a gyermeknek hibáját a nélkül, hogy valamely módot ne mutassunk annak legyőzésére, mely egyuttal bátorítsa is azt megkísérteni; el kell ugyanis kerülni a bánatot és elkedvetlenedést, melyet minden hideg gáncs okozni szokott. Ha csak kissé eszes gyermekre találunk, azt hiszem, legjobb mód az, ha észrevétlenül rá vesszük arra, hogy ő maga kérjen fel hibái fölemlítésére. Így mindent elmondhatunk neki a nélkül, hogy megszorítottunk, de soha se mondjuk meg neki több hibáit egyszerre.

Tekintettel kell lennünk arra, hogy a gyermek szellemi tehetségei még gyengék, hogy korukban még csakis a játék iránt fogékonyak, s hogy legtöbb esetben a tanítók oly pontosságot s oly komolyságot követelnek tőlük a melyre ők maguk sem lennének képesek. Sőt igen veszélyes, kínos és szomorú hatással lehet vérmérsékletükre az, ha mindig oly szavak és tárgyakról beszélünk nekik, melyeket nem értenek: ha semmi szabadságot, semmi örömet nem engedünk nekik, csak mindig leczkéket, hallgatást, erőltetett testállást, korholásokat és fenyegetéseket rovjuk rájuk.

A régiek e részben sokkal jobban cselekedtek. A zsidók-, egyiptomiak- és görögöknél a versek és a zene gyönyöre által vetették meg a tudomány alapjait, sajátították el az erény első szabályait s az erkölcsök finomságát. Ha nem olvasnók talán el sem hinnék ezt, annyira elüt szokásainktól. Pedig bármily kevéssé is ismerjük történelmüket, nem lehet kételkednünk, hogy több századon át az általánosan elfogadott szokás volt; tegyük meg mi is századainkban legalább azt, hogy a mennyire lehet a kellemest a haszonnal kössük össze.

Jóllehet azonban, hogy a gyermekek legnagyobb részénél, kik természetüknél fogva nehezen hajlíthatók és tanulatlanok, legkevesebb reményünk sem lehet mindig elkerülni az ijesztés alkalmazását, még is csak akkor kell ahhoz nyulnunk, ha minden más eszközt türelmesen kipróbáltunk. Mindig meg kell világosan értetnünk a gyermekkel, mi az, a mit tőlük kívánunk és hogy mi módon elégethetnek ki; szükséges ugyanis, hogy az öröm és a bizalom legyen rendes kedély hangulatuk; másképp elhomályosítjuk szellemüket, megsemmisítjük bátorságukat: ha élénkek ingereljük, ha lágy

elkületük korlátozottakká tesszük őket. A szigort valamint az erős gyógyszert csakis a végső bajokban használhatjuk; mert tisztitanak ugyan, de fölízgatják az idegeket s kifárasztják a szervezetet: a lélek, melyet a félelem vezérel mindinkább elgyengül.

Különben, bár nem jó mindig fenyegetni és nem büntetni, mert könnyen föl sem veszik a fenyegetést, még kevésbé kell büntetni, mint fenytetni. A mi a büntetést illeti legyen a fájdalom a lehetőleg legcsekélyebb, de egybekapcsolva oly körülménnyel, mely a gyermeket megszegyeníti és bánatra kelti. Fejtsük ki például előtte, mi mindent elkövettünk mi, hogy őt e szélsőségtől megmentsük; mutassunk szomorúságot e fölött; beszéljünk másokkal előttük azok szerencsétlenségéről, kiknek nincsen elég eszköz és becsületük, hogy a büntetésre okot ne szolgáltatassanak: fosszuk meg őket vonzalmunk rendes jeleitől mindaddig, míg a vigasztalás szükségét be nem látjuk; büntessünk titokban vagy nyíltan, a szerint a mint a gyermekekre hasznosabbnak látjuk, vagy nagy szégyent hozni reá, vagy megmutatni, hogy attól őt megkíméljük; a nyilvános megszegyenítést azonban legjobb a végső szükségre föntartani: használjunk néha-néha okos egyéneket kik a gyermeket vigasztalják, kik megmondják neki azt a mit miilyenkor nem adhatunk értésére, ki kigyógyítsa őket az álszegyenből és rábirja, hogy visszatérjen hozzánk, a kinek a gyermek sokkal szabadabban kitarthatja szívét, mint azt velünk szemben tenni merné. De legkivált soha se lássa a gyermek, hogy csak a szükséges alárendeltséget követeljük s azért úgy intézzük a dolgot, hogy a gyermek lehetőleg önmagát ítélje arra, hogy saját jóakaratótól vesse magát alá kívánatunknak, hogy így számunkra más ne maradjon fönn, mint lehetőleg megédesíteni a büntetést, melyet magára vállalt. Ez általános szabályt alkalmazza mindenki az egyes esetek szerint. Az emberek, különösen pedig a gyermekek soha sem ugyanazok; az, mi ma jó, holnap veszélyes lehet: a mindig egyforma eljárás soha se lehet hasznára.

Mínél kevésbé taníthatunk a formszerű oktatás módja szerint, annál jobb; számtalan tanítást adhatunk nekik kedélyes társalgás közben, mely sokkal többet fog érni, mint maguk a leczkék. Több gyermeket ismertem, kik játékközben tanultak meg olvasni; csak mulattató dolgokat kell mesélnünk nekik, melyeket előttük olvasunk egy könyvből s észrevétlenül meg kell velök ismertetnünk a betűket: később ők magok fogják kívánni, hogy eljuthassanak a forráshoz, melyből élvezetet nyertek. (Folyt. köv.)

Párbeszéd a vallásról egy közönyös és egy jó katolikus nő között.*)

Cz. Kedves E^a-om nem is képzeled mi vezetett engem most hozzád. Oh ha tudnád, azt hiszem, hogy

*) Előadták Czárán Erzsébet, és Romfeld Erzsébet, a gyergyó-szenmiklósi „Fogarasy leánynevelde növendékei, nevezett növendéke 1881. évi június hó 23-án tartott nyilvános vizsgáján.

mielőtt beszélni kezdenék, szeretnéd az „adieu“-t utánam mondani!

R. Te kedvesem egészen bámulatba ejtesz szavaiddal! Már hogy is gondold, hogy te nekem alkalmatlan lehetsz? bármily tekintetben is kérnéd szolgálatomat? Nagyon kíváncsi vagyok hallani, mi az, miben szolgálhatodra lehetek s igen fájlnám, ha nem tudnám kérésedet teljesíteni.

Cz. Halld hát kedvesem! A mult vasárnap én is elmentem a templomba, mert utóvégre azzal is telik az idő s még a mellett lehet is látni egyet-mást, szokásom ellenére, csupa kíváncsiságból a prédikációt is meghallgattam. A prédikációnak egy része nagyon érdekes volt reám nézve, azért csupa fül voltam.

R. Nemde kedvesem azon része, hol a nőkről volt szó?

Cz. Ugy van kedvesem, te is halottad! Hogyan vélekedel? Talán csak nem osztod a pap meggyőződését? Nemcsak a vallásos nők lehetnek jók, kiket édig magasztalt s őket az emberiség áldásnál tüntette fel, míg ellenben a vallástalan nőket még az ördögnél is feketébbeknek festette s a legtöbb rossz előidézőinek tüntette fel? Oh szörnyűség volt ezt hallani, szegény nők, ők ugyan le voltak festve! Pedig hány oly nő van, különösen napjainkban, kik velem együtt a válásra nem sokat adnak; némelykor ugyan a templomba betekintenek, részint kíváncsiságból, részint hogy lássanak és láttassanak, de főleg azért, hogy az ájtatosok száját bedugják, mert daczára az óriási haladásnak, daczára a legbuzgóbb törekvésnek, mit a sajtó és különböző társulatok kifejtének, hogy az emberiséget öntudatra, saját esze használatára ébreszszék s ezzel szerezzék meg magának azon boldogságot, mely után folyton vágyik: ne pedig nyomorult féreg gyanánt porba oorulva, az időt imára s a sok vallásos gyakorlatra fordítva, egy felsőbb Lénytől, egy tulvilági hatalomtól kérje azt.

R. Bámulok rajta, hogy ennyire megváltoztál egy idő óta; oh mennyire sajnálak kedvesem! Te magadat meg akarod fosztani attól, mi a nyomorult emberek legdrágább kincse, a hittől, mely egyedül képes vágyakkal telt szívünket megnyugtadni és boldogítani, mely csak egyedül képes a jó és szép iránt olyannyira érdeklődő emberi szívet helyes irányban vezetni s az ember gondolatait, szavait és tetteit megnemeseíteni.

Te egyedül az észre akarnád bizoni az emberiség sorsát, hogy az szerezzék meg az ember boldogságát; az a nyomorult ész, mely a természet legközönségebb tünényein is fenakad s azokat bámulva önkéntelen éri az ember kicsinységét s égre függesztett szemekkel ajkai eme szavakat hangoztatják: *Nagy Isten! a legkisebb fűszál, a legparányibb féreg is a te létezésed megczáfolyhatlan tanubizonyosága!*

Ugy van kedvesem, eszünk csakis kinyilatkoztatott igazságok utmutatása mellett képes minket fönséges rendeltetésünk célpontja felé vezetni s számára a boldogságot biztosítani. Én így vagyok meggyőződve

és pedig rendíthetlenül s azért a lelkes állításának egészen igazat adok. Az ész magára hagyatva a természet törvényeit kutathatja, tehát bámulatos felfedezéseket, de az embert illető legfontosabb kérdésekre mitsem tud felelni. Halljad csak egyik kedvencz költődnek, Petőfinek az észre vonatkozó szavait, ki eszével s ennek alkotásaival világhírűvé tette magát:

Nyomoru ész,
Ki fénynek hirdeted magad,
Vezess, ha fény vagy
Vezess csak egy lépésnyire!
Nem kérlek én, hogy átvilágíts
A más világnak fátolán,
A szemfedőn.
Nem kérdem én hogy mi leszek?
Csak azt mond, hogy mi vagyok,
S miért vagyok?
Magáért születik az ember,
Mert már magában egy világ?
Vagy csak ő egy gyűrűje
Az óriási láncznak?
Melynek neve emberiség
Éljünk-e önnön öröminkkal,
Vagy sirjunk a síró világgal?
Hány volt, ki más szívéből
Kiszita a vért
Saját javára
És nem lett büntetése!
S hány volt, ki más javáért
A vért kiontá
Saját szívéből
S nem lett jutalma!

Cz. Ez fönséges költeménye Petőfinek, az igazságot is el kell ismernünk, a mi benne ki van fejezve, de te kedvesem nem a tárgyról beszélsz; én a pap ellenére azt állítam, hogy a vallástalan nők is tehetnek jót, nemcsak rosszat s nem lehet a vallástalan nőt szörnynek tartani.

R. Én szavaid után beszéltem, hisz te mondtad, hogy az ember maga magának saját esze által elégséges, megtudja szerezni boldogságát minden felsőbb segély nélkül. Ennek ellen mond az egész emberiség közmeleggyőződése; ellene mondanak a mindennapi élet tapasztalatai. Tehát van felettünk egy felsőbb lény, ki mindeneket alkotott s a nagy m i n d e n s é g e t bölcsen kormányozza. Ő nem hagyta el soha teremtményeinek koronáját, az embert. Atyailag gondoskodott az emberről, különböző időkben igazságokat jelentet ki, parancsokat adott, melyek szerént vezetnie kellett és kell életét, hogy célját érhesse. Végre az idők teljében egész szeretete kiáradt az emberi nemre, midőn sz. Fiát küldé e világra, ki örökké, egész a világ végeigtartó vallást adott az embereknek s ezen vallásnak megőrzését, hirdetését az általa alapított egyházra bízta s megígérte ezen egyháznak, hogy vele lesz egész a világ végezetéig. Ezen vallás az, mely életünk minden körülményét képes velünk megkedveltetni s elviselhetővé tenni. Ezen vallás szükséges minden embernek és ezt gyakorolnia kell mindenkinek; s minthogy a nő egyik főtulajdonsága a gyöngédség, azért szükségképp vallásosabbnak kell lenni, mint a férfunak s

azonkívül rendszeren több ideje is van ennek gyakorlására s alkalmára is, hisz minden családban a nő egyszers mind hitoktató is, ő adja az Isten nevét beszédre nyitó ártatlana ajkaira, együtt rebegi kisdedeivel a nap különböző óráiban az imákat. Innét a nő a legnagyobb befolyással van a család boldogságára s minthogy családokból alakul a társadalom, tehát a társadalomra is. A nők mindig világra szóló tényeknek voltak okozói: így Éva az egész emberi nemre bajt hoz; Salamont, a bölcslet nők bálványimádásra vezetik; Sámson a nő miatt nyomorultán vész el; az ártatlan keresztelő sz. János feje nő miatt porba hullt stb. stb. Azonban nemcsak rossz, hanem jónak is voltak a nők okozói: Az emberiség legnagyobb jötevőjét egy nő által nyertük, a legboldogabb szüz által, ki mint második Éva az első Éva által hozott átkot az emberi nemről levette. Oly nagy méltóságra tartotta Isten érdemesnek a minden érényekben tündöklő názarethi szüzet, hogy az örök Igének anyjával választotta. Továbbá az édes üdvözítő leghüségesebb követői és legfigyelmesebb hallgatói nők valának. Nők mentek sirjához, hogy drága sz. testét a legértékesebb olajok megkenése által megtiszteljék és a korai feloszlástól megóvják, s nekik monda az angyal, hogy az Ur nincs a sirban, hanem dicsőségesen maga erejéből feltámadt. A nők voltak az apostoloknak legnagyobb segítségére az evangélium hirdetésében s a mint a missioi tudósításokból értesülünk ma is pogányságból a kereszténységre tért nők a hittérítőknél legnagyobb segítségére vannak. De fentartják a jó nők a keresztény társadalomban is a már bomlásnak indult rendet. Azért egy mély belátású, világhírű tudós kath. író a nőkre nézve ezen hízog nyilatkozatot tetté: „A tizenyolczadik század végével a nő mentette meg a catholicismust Franciaországban, a tizenkilencedik század végével szinte a nő fogja azt megmenteni Európában.“ Azonban ezt csak úgy teheti, ha élő hit, valóság honol szívében, mert e nélkül valódi nagyot és szépet nem fog tenni, hanem csak is károst, mely az emberiség boldogtalanságát növelni fogja.

(Vége köv.)

T Á R C S A.

Emléklapok egy püspöki körut alkalmából.

(Folyt.)

Az Abrudbányától északkeleti irányban fekvő Verespatak egyiké azon bányahelységeknek, melyek gazdag arany ereikkel a kincsvágyó rómaiaknak századokon át mesés mennyiségű drága fémét szolgáltattak, s ma is nemcsak virágzó bányászata, de különösen az ugynevezett „Detonata“ bazalt sziklák, valamint a tapintatos bányász nép által vár alakja miatt „Cetea mare si mica“nak nevezett félórányira fekvő meredek sziklabérczek igen keresetté teszik. Nem lehettem szerencsés Verespatakban e nevezetességeit közelebbről is megtekintetni, melyekről a ki csak azokat

látta némi borzadályal vegyes elragadtatással szól. „Ha a vulkánserü töbör (crater) keretéhez lépett a természetbarát — így ír ezekről Vass I. i. m. 140. 1. — s a tartalékos sziklatömegekre vetette tekintetét, a meglepetéskor bámulat szállja meg egész valóját. Nem csekélyebb rémület és borzadály izgatja, midőn annak belsejébe bocsátkozik. Minden érzés-szerveit rendkívüli rezgésbe hozza a fellobbanó löpor gőztömege, s a minden oldalról kinyuló s át meg átlukgatott szikladarabok, melyeknek beszakadással fenyegető falai visszhangozzák a teherhordó lovak lábdobogásait, s még inkább a feneketlen mélységnek ásító torkolata, mely benyeléssel fenyegeti a közelgőt, mialatt nedves-hűs lég legyintgeti, s a bányászeszközök tompa dörögései, meg-megszakítva löpor-lobbanásoktól, hatják meg hallszervét. Rebegés nélkül nem nézhetni itt a vakmerő bányász a szédítő meredeken, miként mász egyik szádától a másikhoz, gyakran meg sem erősített lábtón, vagy egy csak amugy odavetett meghornoyolt gerendán, csüngve a levegőben, hogy üreget vessen a sziklafalba s löporral szétrobbantsa azt.“ — Fekvése Verespatakban kies; utja jól conservált mondhatni kényelmes, mely körülbelül három negyed óráig tartó szük, de gyönyörű völgyben vezet föl a helység szívébe, a rom. kath. plébániához. E völgy hosszában a magasból sárgászöld vízével alácsörgedező patak mentében számtalan kis zuzómalom látható szétszórvva, melyekből igen számos szegény család tengeti életét.

Szeptember 11-ére viradtunk azon napon, midőn Verespatak rom. kath. hívei közül nagyon sokan a Szentlélek hét ajándékaiban részesülendők valának. — Gyönyörű nap volt: a boldogságos Szűznek nevenapja; szívünkkel és lelkünkkel együtt ünnepelt maga a nagy természet is. — Örömtől ragyogó arcczal sereglett a jó bányász nép ünnepies festői öltözetében Istenháza felé, hogy szívből és lélekből osztozzék ott a „jóvő reménynek“ ártatlan és áldásdus örömeiben. Az ünnepélyes szent misénél 6 bányász nagy égő gyertyákkal kezökben állított föl az oltár két oldalán. Különösen megható volt pedig a jelenet, midőn az Urfelmutatás és utolsó áldás alkalmával három bányász ezüst tálcákon arany stafákat és két csákányt, mint a bányászat jelvényeit, ajánlottak föl, onnan várva áldást munkásságukra, honnan minden jó származik. — A szent mise és egyházi beszéd után 210-et részesített ő Méltósága a bérmálás szentségében.

A szent ténykedések után a különféle tisztelgők egész srát fogadta ő Méltósága, melynek végeztével az idő már ugy is előhaladtott lévén az Ebergényi-féle ujház diszes termében 40—50 személyre fölterített banquette-re hajtattunk, melyen az izletes étkeket az abrudbányai első banda is törekedett tüzzel pattant magyar zamatu zenéjével fűszerezni. A felköszöntések sorát ő Méltósága kezdette meg király ő Felségére és az uralkodóház jólétére emelve poharát; ezután a helybeli unitarius lelkész a hazafias érényekben és tudományokban tündöklő magyar katolikus főpapságra és ezek nagynevű nésorára, nagyméltóságu dr. Fogarassy Mihály ő Excellentiájára; Apostol A. helybeli rom. kath. lelkész ő Méltóságára; a helybeli új gör. kath. lelkész Ninger I. főesperes urra, mint egykori feledhetlen tanárára; Ninger I. főesperes ur hálás tanítványára; e sorok írója Damó V. segéd-szolgabíróra stb. stb. köszöntöttek poharát.

A kitünő hangulatban elköltött ebéd után ő Méltósága a jelenlévők lelkes éljenzése között eltávozván, a déleesti isteni tisztelőt is megjelent, melynek végeztével a szorgalmas tanító szépen és szakértelemmel berendezett falkoláját és az iskolákat tekintette meg, teljes elismerését fejezvé ki a lelkes, tevékeny tanítónak ernyedetlen munkásságáért.

A még hátralévő idő a látogatások viszonzásának szenteltetett, melyek után *Kremniczky* A. bányatanácsos ur vendégszerető asztala közé gyülekeztünk egy igen kedélyes estebédre, hol ismeretennek kínos kamrája a feledhetlenül kedves reminiscenciákon kívül, még az orvostan legvitalisabb szakmájába vágó, s a társaság egyik kimagaslóbb, közkedveltségű tagján észlelt ama fölfedezéssel is gazdagodott, hogy a *tejfőles ugorka-saláta szomszédországban és a legintimebb összeköttetésben a töltött sóskaosztával a legkellemetlenebb gyomorbeteg ellen is teljesen megbízható, csalhatatlan és mindamellett igen tápláló gyógyszer.* — Hogy mit fog mondani a nevezetes fölfedezésre az oly sokáig üldözött, megvetett és nagyszólag lenézett, de a maga szerénységében mindig nagyobb és nagyobb tért hódító homeopathia olcsó és könnyűjártu kocsiján ma már nagy előhaladást tett belgyógyászat, azt nem tudom; de hogy említett igen nevezetes, s a jelenkor buvárait is. — vonatkozzék az akár az „ócskaszatra” — valóságos forradalomserű izgatottságba ejtő fölfedezésem való alapokon nyugszik, azt a legcsalhatatlanabb tapasztalat után teljes meggyőződéssel állíthatom. Hja! itt is érvényesülnie kell a költő ismert fölkiáltásának: „*Omnia jam fient, fieri quae posse negabam.*”

Ne csodálkozzék tehát senki se, ha egy ily unicumserű, s ki tudja? ha nem-e egy újabb korszak alkotására hivatott fölfedezés szülte szellemi éberségem még azután is, hogy nyughelyemet fölkeresém soká ellenállott a tétlen és költőietlen physicum prózai követelményeinek, soha nem tapasztalt kedvteléssel csüngve ama gondolon, ha a háládatos utókor nem fogja e majd nevemet Kolumbus és Edison nevei mellé sorozni, s a hármat egy létekezetre ugyanazon pietással kiejteni!?! Noha nem tagadhatom, hogy a kitünő hegyaljai, rizling, rózsamáli etcetera graeca, hasonlóan közreműködtek ily szellemes képzelődések lánczkövetkeztetészerű szövődéseire.

Másnap szept. 12-én reggel az Abrud Vallye regényes mentében *Topánfalva* felé vettük átunkat; hol az Aranyos hidjának innenső részén felállított csinos diadalkapu előtt számos küldöttség élén *Zudor* Ákos segédszolgabíró ur, daczára annak, hogy egy kis tévedés következtében csak magán tudomása volt ő Méltóságának saját kerületében is teendő bérmutjáról, letkes szavak kíséretében fogadta ő Méltóságát. — Topánfalván a 10 órakor mondott ünnepélyes szent mise és egyházi beszéd után a hívők csekély számával arányban csakis 12-öt bérmut meg ő Méltósága. Ennek végeztével Topánfalva intelligenciájának szivélyes tisztelgését fogadta és viszonzta a mlt. püspök ur, hogy ebéd után azonnal akadálytalanul tovább folytathassuk utunkat. — Az aranyosjáról híres Topánfalvának a többek között az a nevezetessége is van, hogy a rom. kath. lelkész lakását *oly rendkívüli berendezéssel rendezte el*, miszerint ha a lelkész a

többi halandók sorsában osztozandó bucsut mond ez árnyékvilágnak, hátramaradott-porhüvelyét az udvarra nyíló ablakon át kell a nyugalom helyére szállítani, nem lévén ez az egész épületet két egyenlő részre osztó belső szűk folyosó miatt az ajtón át eszközölhető. Nem tudom ezért-e egyedül, vagy más okoktól is indítatva, törekedik minden lelkész onnan mihamarább szabadulni, kivéve a kedves „Görzsdös bácsit”. Topánfalva jelenlegi közkedveltségű lelkészét, ki eme szilvafaktól környezett Tusculanumában valóban nyugodt, de különösen a közeli felsőbb iskolákat nélkülöző környék fiatal sarjadékára nézve áldásosan tevékeny életet él, a halálra pedig csakis merő aszketikus szempontból gondol.

Ebéd után, melyet a mi igen kedves házigazdánk tábori lelkész korábbi egyes érdekes élményeinek elbeszéléseivel igen kedélyesen fűszerezett, a megállapított program szerint az összes templomok harangjainak zugása és taraczkok durrogása között azonnal utnak indultunk a gyönyörű Aranyos mentében *Offenbánya* felé.

Verespataktól fel, északkeletnek, az Aranyos jobb partján, nagy hegyek és sűrű rengetegek közt fekszik *Offenbánya*. Az arany és ezüstön kívül itt jön napfényre az európai híru *hasábos dárdany* (prismatoidischer Antimoglanz), melynek egy-két gyönyörű példányát az *offenbányai bányanagy urnak* gazdag gyűjteményében volt alkalman láthatni. Hogy *Offenbánya* csak egy pár évtized előtt is a legvirágzóbb bányahelységek egyike vala, azt tanúsítja az Aranyos partján fekvő, még mindig jó karban lévő, de már felhagyott és a kincstár által egészen más célokra szánt gyönyörű fémolvaszdája vagyis kohója. Hajdani mesés gazdagságáról pedig regél a nép ajkán élő ama hagyomány, hogy a bányanagy Mátyás idejében, esős sáros időben lakásától a templomig ezüst tányérokat használt pallózat gyanánt. A római bányamivelésnek csalhatlan nyomai, ugymint az ásások és későbbi bányamunkálatok alkalmával felszínre került ásó-kapák, feszítő vasrudak, ütők, ásók, vésők és égett agyagból készült mécsék stb. még ma is láthatók *Offenbányán*. Ma azonban termő hegyei már kimerítve lévén, fémolvaszdája is fölöslegessé vált, — mely miként legújabb időben a csertési, — már régebb *Zalathnára* tétetett át.

Már késő szürkület volt, midőn az Aranyoson át egyenesen *Offenbányára* vezető hid innenső részén felállított diszkapuzhoz folytonos taraczkdurrogások, harangzugás és lelkes „éljen” kiáltások között megérkeztünk; hol is *Páskuj* Antal helybeli rom. kath. lelkész bevezető szavai után előbb dr. *Adorján* Jenő bányorvos magyarul üdvözölte ő Méltóságát mint apostoli vallásnagyot, mint törhetlen hűségű hazafit, mint a bányavidék nagy szülöttjét, kiemelve, hogy épen 14 évvel ezelőtt ugyanezen napon, vagyis 1867. szept. 12-én voltak szerencsések az *offenbányai* hívek a jelenleg gyöngéledő agg főpásztort körükben tisztelhetni, s kérvén egyszersmind ő Méltóságát, hogy hálás köszönetüket s gyermeki hű ragaszkodásukat a nagyméltóságú agg főpásztornak mindnyájuk nevében, folyvást tanúsított édes atyai gondoskodásáért megvinni kegyeskedjék. Ezután ft. *Dáncs* János gör. kel. hely. esperes román nyelven tolmácsolta meleg szavakban a város érzelmeit és üdvkívánatait.

Másnap az ünnepélyes szent Mise és egyházi beszéd

után, melyben az aláhanyatlott bányászat folytán elszegényedett népet kitarító munkásságra, sorsukon való megnyugvásra, és mindenek előtt Istenbe vetett rendíthetetlen bizalomra megható szavakban buzdítá ő Méltósága, 56 erősített meg a szent hitben. — A szent ténykedések végeztével a tisztelgéseket fogadta és viszonzta is nyomban a ml. püspök ur, minek végeztével a lelkész ur barátságos asztalához ültünk élvezendők a csinosan föltálat jó székelyszamatu étkeket, melyeket a derék házigazda ő Méltóságára mondott egy igen csinos és szellemes felköszöntőve is kívánt fűszerezni. — Ebéd után még az iskolát látogattam meg ő Méltósága alkalmas kérdésekkel vizsgálgatva a kicsinyek előhaladását; ennek végeztével Topánfalván és Abrudbányán át ezen körut utolsó állomása, vagyis Zalatna felé vettük utunkat.

Este 8-at ütött a toronyóra, midőn Abrudbányára másodszer megérkeztünk. Rövid pihenés után a szives meghívásnak engedve Boér Béla egyházi főgondnok ur vendégszerető asztala köré sereglettünk estebédre, melyet a derék háziasszony nemcsak izlésesen tudott elkészíteni, de kitűnően értett hozzá rendkívüli kedvességével azt valóban kedélyessé is varázsolni.

Másnap reggel összehíván ő Méltósága az iskolatanácsot egyes fontosabb és sürgősebb ügyek beszéltek meg és nyertek a körülmények szerint elintézt. Ebédre Pálffy S. bányanagy urhoz valánk hivatalosak. Kedves és kedélyes házigazdánknak a fölötti rendkívüli örömét, hogy ő Méltósága jelenlétével házat megtisztelni kegyeskedett, eléggé tanusítja már azon körülmény is, hogy mintegy megtagadva önmagát ugyszólva előzönlött a szebbnél szebb felköszöntők árjával. Ugyanis mindjárt a 3-dik fogásnál poharat emelt ő Méltóságára, azután Ninger I. főesperes urra és nemsokára rá e sorok írójára; ő Méltósága válaszában a házigazdát; Ninger I. főesperes ur szeretetteljes négy leányát; Apostol A. verespataki lelkész a kedves háziasszonyt; e sorok írója Boér B. főgondnokot stb. köszöntötték föl. — Ebéd után, melyet a helybeli első banda kitűnő zenéje is hatásosan élénkített, haladéktalanul utrakeltünk, hogy a zalatnaiak kívánsága szerint oda még napvilág megérkezessünk, hogy miért? arról közelebb.

(Folyt. és vége köv.)

Kisebb közlemények.

— **Programm-szemle** A szamosújvári örmény kath. algymn. tudósítványa az 1880°, tanév végén. Van benne 17 lapra terjedő értekezés ily czímmel „A foraminiferák szerepe a földfejlődés történetében“ írta Dr. Mártonfi Lajos.

A tanári kar állot az igazgatóból, ki Szamosújvár város örményszertartásu lelkésze és egyetlen tárgyat sem tanít, 5 tanárból a rendes és 3 tanítóból a mellék tantárgyakra; a rendes tantárgyak tanáraiból 2 egyházi örm. szert. lelkész és 3 világi, mindnyájan rendes tanárok ugyan, de ismervén ezen szónak jelentését az erd. kath. iskolák értesítőiben, azt kérdezhetjük tanképesítés alapján-e, melyről az értesítő említést nem tesz?

A tantárgyak beosztásában a szakrendszer itt-ott szakcsoportítás csinosan vitetett keresztül.

A tanügyi adatokból megemlítjük: a) Az igazgatóság mindjárt év elején a szegény sorsu, de jó tanulókat azon jótéteményben részesíteti, hogy a tandíjt elengedi, vagy ingyen tankönyvekkel ellátja.

b) Kézi ösztöndíjas tanuló volt 2; a „Világosító szent Gergely“ czimű árвахáz ellátott 8 örmény tanuló és a gör. kath. püspökség több szegény gör. kath. tanulót lát el a papnöveldeben; ezeken kívül úgy látszik állandó jóltevői ezen intézetnek: Szamosújvár városa, Vorth Miklós tiszti ügyész, mélt. Simai Gergely kir. tanácsos.

A tanári könyvtár 28 kötet 78 füzetrel, az ifjúsági könyvtár 10 kötet 17 füzetrel gyarapodott, s a folyóiratok nagy száma hozott meg.

A szertárak minden ágban szintén jelentékenyen gyarapodtak.

A végzett tananyagról elmondhatjuk, hogy az majdnem szószertinti idézése a ministerium által kiadott tanterv szövegének pontosan megtartva a rendelkezéseket s csak az örmény nyelv tantervével pótolva, melyre nézve kár, hogy az kézirat után tanítatik; gondoskodhatnék az iskolafentartó község, mely egyéb tekintetekben pazon látja el iskoláit egy örmény nyelvnek kiadásáról, mert ezzel még a nagy község közül is sokakban lehetne hasznára.

Beiratkozott összesen 107 tanuló, kik közül volt 35 örmény kath., 9 rom. kath., 43 gör. kath., 3 görög kel. és 2 helvét hitvallásu; magyarul mindnyájan beszéltek; kitűnően tanult 9, jelesen 9, I. rendűen 55, elégtelenül 19; helybeli volt 37, szolnok-dobokamegyei 49, a többi Kolos-, Szilágy-, Csik-, Torda-Aranyos-, Arad-, Zemplén-, Szatmár-, Besztercze-Naszód- és Sopronmege között oszlik meg.

Irodalom.

— Györfy Iván művei. Mai számunkhoz mellékeljük Györfy Iván esztergomi rom. kath. tanító- és népiskolai tankönyvirónak népiskolai képes tanykönyveinek s rokon tartalmu más munkáinak névjegyzékét, s ajáljuk minden lekipásztornak és népnevelőnek figyelmébe, különösen azért is, mert a könyveket igazi kath. szellem lengi át, jó nagy Cicero-betűkkel vannak nyomtatva és kiállitva, mintegy 180 kép-, térkép- és egyéb ábrázolattal ellátva.

A napi események köréből.

— Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat pénztárába fizettek: Méltóságos Andrassy István, alapító tag segélyképen 20 frt. Both Ferencz ptg. 1881-re 5 frt. Máthé János előf. 1880-ra 2 frt. 1881-re 3 frt. Ráczy István 1881-re 1 frt. Mátyás Domokos 1881-re 1 frt. Adorján Imre 1881-re 3 frt 75 kr.

Teljes tisztelettel felkérjük azon mélyen tisztelt tagurakat, kik tagdíjakkal még hátralékban vannak, hogy azokat minél előbb a társulati pénztárba beküldeni sziveskedjenek.

— Az „erdélyegyházmegyei rom. kath. tanítóegyletek szövetekeze“ f. okt. 16. és 17. napjain alakuló gyűlést tartott, melyen a központi papság, tanárok és

tanítókon kívül a vidékről, mint a „csikmegyei rom. kath. tanítóegylet“ köldöttei, s egyszersmind az előkészítő bizottság tagjai megjelentek: *Földes József* Cs. somlyói képezdei tanár és *Baka János* cs.-sz.-mártoni kántor-tanító; mint a „háromszékmegyei rom. kath. tanítóegylet“ képviselője *Péterffy Lőrincz* k.-sz.-léleki kántor-tanító; mint az „udvarhelymegyei rom. kath. tanítóegylet“é *Sándor Mihály* zetelaki kántor-tanító; mint a „szebenmegyei rom. kath. tanító-egylet“ képviselői *Jancsó Ernő* szebenkülvárosi lelkész és *Szász Károly* terézvárházi nevelő-tanító; és végül mint az alsófehérmegyei rom. kath. tanítóegylet“ képviselői, *Biró Béla* gymn. igazgató, *Ávéd Jákó* gymn. tanár, *Fogarasy János* székesegyházi karvezető, *Könczei Sándor* és *Barabás Gergely* gy.-fehérvári főelemi tanítók, s mint vendégek az alvinczi és portusi tanítók. — A gyűlés lefolyása élénk érdeklődés mellett történt. Okt. 16-án nsgs. *Nagy Imre* kanonok-főesperes ur vezetése alatt püspök ur ő Excellentiájánál az összes jelenlévők tisztelegtek, ki a gyűlésre főpásztori áldását adta, minek végeztével az egész testület a helybeli csillagdat és a Bathyáni-féle híres könyvtárt látogatták meg. D. u. 1 órakor püspök ur ő Excellentiája a gyűlés tagjait vendégszerető asztala köré gyűjté. 4 órakor a püsp. lyceum helyiségében előértekezlet tartatott, melyben tevékeny résztvettek nsgs. *Nagy I.* és *Beke A.* kanonok urak. — Másnap okt. 17-én ünnepélyes sz. Mise után kezdetét vette az alakuló gyűlés, mely az alapszabályokat letárgyalta s módosításokkal elfogadta, s melyen hivatalnokoknak megválasztattak fölküldetés útján: Elnöknek *Kolossy Antal*, alelnöknek *Fábián Sándor*, titkárnak *Ávéd Jákó*, jegyzőnek *Könczey Sándor*, pénztárnoknak *Fogarasy János*; titkos szavazat útján pedig a tizes bizottságba beváltak: *Nagy Imre*, *Biró Béla*, dr. *Tódor József*, *Barabás Gergely*, *Pál István*, *Puhola József*, *Cserni Béla*, *Gál Miklós*, *Straubert Ödön*, *Finta Albert*; póttagokul pedig; *Balogh Ignác*, *Szentmiklósy Jenő*, és *Rancz János*. — Lásd minderről bővebben a legközelebbi közzéteendő jegyzőkönyvet.

— **Hibaigazítás.** A „Közm.“ mult számában közlött, „Fűtő és világító anyagok égése“ című értékezésbe következő lényegesebb nyomdahibák csuszak be: A 331. lap 4-ik sor olvasandó közlég helye: t: körlég. A 6-ik kikezdés első sor hetnek helyett: éghetnek. 2 sz. 4-ik sor kötik helyett: megkötik. 332 lap első kikezdés utolsó sor főzni helyett: forru. 5-ik kikezdés 4-ik sor elveszett után —; jön; ugyanott a 7-ik sorban 5366 helyett: 5366.

— **Helyben a szüret** a majori szőlőhegyben okt. 20-án tartatott meg kedvezőtlen zimánkós időben. A rossz időjárás daczára a must mennyiségre nézve meghaladja a multévi termést, de minőség tekintetében csak azon fokon áll. — **A nagyszőlőhegyekben** okt. 24-én és következő napokon szüretelnek.

— **Helyreigazítás.** Lapunk 41. számában igénytelen uti vázlatomban a 326. lapon azt irtam, hogy a Körös-bányához közel eső csinos kerítésű kápolna előtt díszelgő óriási tölgyfához Urbannak a 48-iki vezérnek neve fűződik; s hogy miért? e kérdésre nem kaphattam kellő felvilágosítást. — Örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy e tekintetbeni tévedésemet bevallva azt ft. *Ninger Ignác* bányavidéki főesperes zalathnai plébános ur szíves értesítése és tudósítása kapcsán ezennel kijavítsam, a mennyiben a nevezett tölgyfához nem Urbannak, hanem *Jánku* Abrahámnak, az ugynevezett „havas királyának“ végzetes neve fűződik, ott lévén eltemetve. — Szíves tudósításában Jánku életéből még egy jellemző epissodával is kedveskedik a tisztelt főesperes ur, és ezen körutban nagybecsült utitárs, mit nem tartok érdektelennek ide jegyezni. — Mondják — írja a főesperes ur — hogy 1852-ben, mikor ő Felsője Erdélyt bejárta, utját Brádon és Abrudbányán keresztül vette csak azért, hogy Jánkuval találkozzék. S mikor mondák Jánkunak: „jó a király — menj tisztelegni;“ azt felelte volna: „ha látni akar a király, jöjjön ő ide.“ — Élete végén csendes rebojlyba esett s így halt meg. Bántotta az, hogy mit a Camarilla az oláhoknak ígért, azt meg nem adta. E miatt érdemeiket sem fogadott el. — Szolgáljanak e sorok a történeti hűség szempontjából helyreigazításul.

— **B. Haymerle külügyminister** szívszélhűdés következtében f. évi okt. 10-én hirtelen elhalálozván, a külügyi hivatal ideiglenes vezetésével *Szlavay József* és *Kállay Béni* bizattak meg.

— **A csik-somlyói r. k. tanártestülete** *Adorján Imre* tagtárs 25 éves tanárkodásának jubileumára az illető volt collégái, tanítványai és más tisztelőinek részvétele mellett 1881. novemberhó 3-ikán d. e. 10 órakor a gymnasium rajztermében ünnepélyt rendez, melynek sorrendje következő: 1. Szózat, éneklé az ifj. énekkar. 2. A gymnasium utóbbi 25 évének története, felolvassa *Imets F. Jákó*, gymn. igazgató. 3. Népdal, éneklé az ifj. énekkar. 4. Volt tanítványaimhoz, Vörösmartytól, szavalja *Szabó József*. VII. osztályos tanuló, 5. a) A tanári testület üdvözlőlete és emlék átnyújtása, b) Volt collégái, tanítványai és más tisztelőinek üdvözlőlete. c) A tanuló ifjuság üdvözlőlete, *Imets Péter*, VIII. o. által. 6. Alkalmi dal, *Imets F. Jákótól*, éneklé az ifj. énekkar. 7. Kép a tanári életből, felolvassa *Szász Károly* tanár. 8. *Rákóczy* induló, éneklé a gymn. férfikar. Ünnepély végével közebed az „Oroszlánhoz“, czimzett vendéglőben. A közebeden részt venni óhajtok tisztelettel felhivatnak, hogy erről *Móricz Gyula* rendezőt október hó 25-ikéig értesíteni sziveskedjenek. Egy teríték ára 2 frt.

Szerkesztői üzenet.

— **i. s. Gy.-Ujfalun.** Bárha egy perczig sem kételkedünk az elmondattak igazságában, mindazonáltal az ily tartalmu czikkeket lapunk keretén kívül esvén, a beküldött közlemény nem közölhető.

— **„Almomban.“** A gondolat megragadó és érdekes, de a kivitel nem eléggé sikerült; kitartó munkásság és gyakorlat a most még érezhető kezdetlegességen, nem elég szabatos fogalmakon és szokatlan kifejezéseken segíteni fog.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. **Szerkesztő-bizottság.** Felelős szerkesztő: **BIRÓ BÉLA.** Szerkesztőtársak. **BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, CSISZÉR JÁNOS, Dr. TÓDOR JÓZSEF.**

Nyomatott a püsp. lyc. gyorssajtóján Gyulafehérvártn. (Kliüger B.-nál.)